

majd a kiváló ipari szervező: *Stock* együttes erővel keresztül viszik a penicillingyártást. Új penésztozseket keresnek és találnak, amelyek táptalajában több a penicillin, új s újabb tápanyagokkal serkentik a gomba növekedését, s az eredmény 1943-ban 200 billió penicillin egység havonta! 1942-ben 40 millió egység volt egy hónapban a termelés. *Keefe*r közben a klinikai kutatást vezeti, könyörtelen következetességgel. Egymásután' történnek az orvosi csodák: szívbeihártyagyulladás, syphilis, gonorrhoea, agyhártyagyulladás reménytelen esetei rendre meggyógyulnak a penicillin hatására. A perspektiva széles s ez még csak a kezdet. A penicillin feltalálása utat nyit az újabb antibiotikumok előállításának s ezek közt talán olyan is lesz, amely a penicillinnel szemben ellenálló kórokozókat is elpusztítja.

A könyv érdekfeszítően írja le mind ezt. Még a szakembert is, aki ismeri a történetet, leköti. Minden fejezetben észrevesszük, hogy írója a tudományos munka lélektanát, a természettudományi kutatás módszereit kiválóan ismeri. Mindvégig reális a „történet“, alakjai idealizálás nélkül megrajzolt emberek, tudósok, akik lelkesednek és elkedvetlenednek, első kísérlete nem mindig sikerülnek, de végül is győz az emberi tudás, találatkonyság és szorgalom együttes erőfeszítése: az emberiség valóban gazdagga vált, a penicillin szó szinte varázsigé, s a gyógyszer ma már közkincs. Elményszerű a könyv, apró kis hibákat megbocsáthatunk.

Amint az író maga is megjegyzi, a kristályos tiszta penicillin már nem sárga, hanem fehér, ezért a könyv címét nem tarthatjuk teljesen helyesnek.

Hányoltuk annak a zseniális módszernek, „az ú. n. Florey-testnek“ az ismertetését, amellyel Florey a tápoldatokban a penicillin feldúsítását néhány óra alatt ellenőrizte, pedig ez döntő tényezője volt a tiszta penicillin előállításának. A könyv megírása óta a kutatók már vegyi felépítés útján is előállították a penicillint, de ez az eljárás egyelőre csak tudományos jelentőségű. Esetleg csak a fordításnál csúszott be az a hiba, hogy a penicillint szerves sós (esterei) alakjában fogják majd forgalomba hozni. Az esterek *nem* szerves sók. Mindez nem csökkenti a könyv tudománynépszerűsítő, nevelő értékét, emellett igazán érdekfeszítő olvasmány.

FODOR GÁBOR

SZABOLCSI BENCE: A MAGYAR ZENETÖRTÉNET KÉZIKÖNYVE. (Magyar Kórus.)

Szabolcsi munkája a tudományos kutatás és a gyakorlati használat céljaira készült; először is azt kell róla megállapítani, hogy erre a két feladatra kiválóan alkalmas: tudósok is és zenetörténetet tanítók is haszonnal forgathatják. Szöveg és kótaraszából áll, a kettő közül nyilván a példatár a fontosabb, már csak azért is, mert összeállítását, úttörő munká.

Az *elméleti rész* a magyar zene őstörténetétől kezdődőleg tíz fejezetben ismerteti és foglalja össze a magyarság zenei törekvéseit, egészen a XX. századi, legújabb zeneművészeti elgondolásokig. Mint a többi Szabolcsi munkának, ennek is áttekinthető anyagrendezés, szakszerű fogalmazás és általában kellemesen ható szűszavúság a jellemzője. De a fölösleges adatközléstől való óvakodás — a szűszavúság — véleményünk szerint itt néhol túlzott: a jobb megértés nem egyszer kívánatossá tenné a bővebb elemzést. Például: a XVII. századbeli főúri rezidenciák zenekarai javadalmazásának egy-egy adattal való bemutatása teljesebbé, élénkebbé tethetné a kor zenei állapotáról alkotott képünket; a részletes tárgyalás pedig kélfőképpen kiemelné Bartók és Kodály zenéjének *lényegbeli* különbségeit az énekes gondolkodás és a zenei gondolkodás *fejezetcímei* jelölése meg a világosabb anyagcsortozást eredményezné.

A *példatár* is kétségtelenül remekbe-készült és nagyjelentőségű munka. Nemcsak azért, mert egész sereg ismeretlen adatot közöl, hanem — és főképpen — azért, hogy a szétszórta, különféle tanulmányokban már megjelent rész-eredményeket itt *együttessen* találja az olvasó. Az ázsiai rokon dallamvilág és magyar népzene kimutatható hasonlósága finn, osztyák, cseremis, csuvasz, kalmúk, mongol, stb. dallamok alapján; a gregorián hatás tanulságos összevetéseken; a modern magyar zene szemelvényekből tanulmányozható. A túlzott szűszavúság azonban ebben a részben is észrevehető. Például szívesen vennénk a „Prussziának királya...“ című dal népi változatainak, és az egyes népdalok elhagyott szövegeinek közlését is. Nagyön fontos a könyv harmadik része: a *forrásmunkák jegyzéke*, a kérdések foglalkozó irodalom szorgalmas összegyűjtése és áttekinthető felsorolása. Ennek az egységnek különösen a további

kutatások számára lesz nagy jelentősége.

Szabolcsi Bence műve a VKM megbízásából szerkesztett zenetörténeti kézikönyvek első számaként látott napvilágot. A Magyar Kórus Kiadásában megjelenő további köteteket érdeklődéssel várjuk.

A magyar zenetörténet kézikönyve nem a nagyközönségnek készült ugyan, de megismerése mégis kívánatos. E soroknak is az a célja, hogy — a szakszerűség bizonyos fokú háttérbe szorításával — Szabolcsi Bence kitűnő munkájára fölhívja az érdeklődők figyelmét. Az utóbbi időkben gyors egymásutánban piacra dobott, félelmetesen szaporodó zeneesztétikai ponyvák helyett a zeneileg is igényes olvasónak bizonyosan hasznos tanulságokat nyújt majd ez a hatalmas tudással szerkesztett nagyszerű könyv.

ÖKRÖS LÁSZLÓ

ÚJ MAGYAR FESTÉSZET — (Officina).

A magyar képzőművészet sorsát szíven viselő Officina „Magyar művészet” sorozatának első köteteként hézagpótló művel lepte meg a képzőművészetünk iránt fogékony műértőket és nagyközönséget.

Kopp Jenő tájékozott és tárgyilagosan magyarázó tanulmánya kíséretében bemutatja tájfestészetünk megalapítójától, Markó Károlytól kezdve a különböző irányzatok, stílusok s formabontó kísérletek főbb alakjainak egy-egy jellemző alkotását. A díszes galériát a már kiegyensúlyozó, átfogó szellemű Hincz Gyulával zárja be s mi reméljük, hogy a kiadónak eme nemes szándékára megfelelő visszhang felel majd s folytatni lehet a sokatígéretű művészettörténeti sorozat további megjelentetését.

JÓB KÁROLY

MOLNÁR ISTVÁN: MAGYAR TÁNCBAGYOMÁNYOK. (Magyar Élet.)

A magyar tánc egyike legsajátosabb nemzeti megnyilatkozásainknak. Tüzetes tanulmányozása, módszeres megismerése azonban egészen a legújabb időkig váratott magára. Sorsa, feltárásának útja sokban emlékeztet a népdal és népzene viszontagságos, mehezen diadalmaskodó elismerésére. A cigányzene, azaz a magyaros műzene mellett kialakult a XIX. század folyamán a magyaros táncstílus, amely balletkultúránkba is behatolt és amely lé-

nyegében alig volt más, mint nagyon is vegyes összetételű polgárságunknak a magyar táncművészetről alkotott felületes benyomása. A magyar népi tánc kultikus szükségletéből a *csárdásban*, *körmagyarban* és hasonlóknban városi szórakozás lett. Ebből a népszínműszerű magyarkodásból természetesen nemzeti jellemvonásaink kimaradtak, de hiányzik belőle magának a táncnak ritmikus elragadtatása is. Mindig volt néhány kitűnő koreografusunk és táncművésznők, akik szükségesnek érezték a magyar balletnak a népi táncból való felirissítését, de ez a követelmény csak napjainkban kezd egyes táncscsoportjaink révén teljedni.

A magyar tánc kérdésével behatóan egy érdemes bencés paptudósunk, *Réthei Prikkel Marián* foglalkozott: (A magyarság táncai. Budapest, 1924). Munkájában a magyar táncra vonatkozó történelmi, irodalmi, nyelvészeti és néprajzi kutatásait foglalja össze, ömaga azonban nem végzett önálló megfigyeléseket. Mellette még főleg *Gönyey Sándort* kell megemlítenünk. A legújabb időkben azonban az eddigiénél sokkal egyetemesebb érdeklődés indult meg a magyar népművészet Hamupipókéje iránt. Elén kitűnő táncművésznők *Molnár István* jár, aki szent megszállottsággal évek hosszú során át járta Bartók Béláék módjára az országot és igazán az utolsó órában mentette meg népi táncunk végzetesen pusztuló értékét.

Molnár István elsősorban az élménykereső művész ihlettségével, másodsorban az egyéni felelősségét érző nevelő komolyságával fogott a munkához, amelynek minden mozzanatán, során meglátszik a szándék: népi táncunknak egyetemes magyar és emberi értékkel avatása. Nem kisebb könyvének tudományos értéke sem: pontos, lelkiismeretes, széleslátókörű lejegyzései a magyar népi tánc első igazi forrásmunkájává avatják.

A könyvet, amely a *Magyar Élet* szép kiadásában jelent meg, ajánljuk mindenkinek figyelmébe, akinek a magyar tánc sorsa, emberi és művészi szépsége nem közömbös.

BÁLINT SÁNDOR

ATHENAEUM ZSEBKÖNYVTÁR
(1—7. kötet).

A kiadó igazán közérdekű feladatra vállalkozott, mikor kisformájú, olcsón megvásárolható könyvsorozatot indított láthatóan az irodalom, tudomány nép-